

Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmo Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku novērtējums

Dārgmetālu, dārgakmeņu, to izstrādājumu tirdzniecība

Risku novērtējums	2020.–2022.gadā		
	Draudi	Ievainojamība	NIL risks
Dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecība un Starpnieki dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecībā	V	V	V

Uz 2020.gada 31.decembri Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) uzraudzībā bija 135 dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecības vai starpniecības minētajos darījumos pakalpojumu sniedzēji (turpmāk – dārgmetālu tirgotāji), no kuriem četri dārgmetālu tirgotāji minēto darbības veidu reģistrēja pirmo reizi. Savukārt uz 2021.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 123 dārgmetālu tirgotāji, no kuriem septiņi dārgmetālu tirgotāji minēto darbības veidu reģistrēja pirmo reizi. Tādējādi gada laikā kopējais dārgmetālu tirgotāju skaits ir samazinājies par 12 subjektiem jeb 10 %. Uz 2022.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 119 dārgmetālu tirgotāji, no kuriem septiņi dārgmetālu tirgotāji minēto darbības veidu reģistrēja pirmo reizi. Tādējādi gada laikā kopējais dārgmetālu tirgotāju skaits ir samazinājies par četriem subjektiem jeb 3 %.

Saskaņā ar Nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojumā 2017.–2019. gadam norādīto uz 2019.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 159 dārgmetālu tirgotāji.

VID uzraugāmo dārgmetālu tirgotāju skaits

	2019.gads	2020.gads	2021.gads	2022.gads
Dārgmetālu tirgotāju (skaits)	159	135	123	119

Salīdzinot ar iepriekšējo vērtēšanas periodu, secināms, ka dārgmetālu tirgotāju skaitam ir tendence samazināties. Uz 2019.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 159 dārgmetālu tirgotāji, savukārt uz 2022.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 119 dārgmetālu tirgotāji, t.i., par 40 jeb 25 % dārgmetālu tirgotāju mazāk.

Par šīs jomas likuma subjektu nodokļu maksātājs kļūst, ja ir izpildīti nosacījumi, ka klienti maksājumu veic skaidrā naudā vai skaidru naudu par šo darījumu iemaksā kredītiestādē pārdevēja kontā 10 000 *euro* vai lielākā apmērā.

Papildus Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTPFN likums) regulējumam uz

dārgmetālu tirgotājiem attiecināmas arī Ministru kabineta 2002.gada 20.augusta noteikumu Nr.367 “Kārtība, kādā reģistrējamas saimnieciskās darbības vietas darbam ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, to obligātās provēšanas un marķēšanas kārtība un neprovētu dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu uzglabāšanas kārtība” (turpmāk – noteikumi) prasības. VSIA “Latvijas proves birojs” saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem reģistrē tikai rezidentu saimnieciskās darbības veikšanas vietas darbam ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem.

Pamatojoties uz riska pieeju VID Nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pārvalde (turpmāk – NILLNP) veic subjektu atlasīšanas un neklātienes pārbaudi veikšanai. Pārbaudes ietvaros tiek noskaidrots, vai likuma subjekts ir veicis darījumus, kad klienti maksājumu veic skaidrā naudā vai skaidru naudu par šo darījumu iemaksā kredītiestādē pārdevēja kontā 10 000 *euro* vai lielākā apmērā. Attiecīgi pārbaudes var tikt veiktas gan pie reģistrētiem NILLTPFN likuma subjektiem, gan pie personām, kas nav reģistrējušās, bet VID rīcībā esošā informācija liecina par NILLTPFN likuma subjekta darbībām.

Nodarboties ar dārgmetālu, dārgakmeņu tirdzniecību vai starpniecību minētajos darījumos var jebkurš komersants, kurš reģistrējas Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā vai VID nodokļu maksātāju reģistrā kā saimnieciskās darbības veicējs. Netiek izvirzītas speciālās izglītības un profesionālās kvalifikācijas prasības. Ņemot vērā minēto, nav pārliecības par reģistrēto NILLTFN likuma subjektu – dārgmetālu tirgotāju – izglītības un profesionalitātes līmeni, jo nav ieviesti kritēriji saimnieciskās darbības uzsākšanai, kā arī nav licencēšanas. Nodokļu maksātāji, kuri veic saimniecisko darbību ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, saimnieciskās darbības vietas reģistrē valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas proves birojs” (turpmāk – birojs).

Lai reģistrētu saimnieciskās darbības vietu, birojā jāiesniedz iesniegums saskaņā ar noteikumu 8.punktu. Birojs saskaņā ar iesniegumu 5 darba dienu laikā reģistrē saimnieciskās darbības vietu un ievieto informāciju internetā biroja tīmekļvietnē www.prove.lv sadaļā “Reģistri” – “Saimnieciskās darbības vietu reģistrs” vai sniedz saimnieciskās darbības veicējam pamatotu rakstveida atteikumu (noteikumu 16.punkts). Ja birojs ir sniedzis saimnieciskās darbības veicējam pamatotu rakstveida atteikumu, saimnieciskās darbības veicējs ir tiesīgs no jauna iesniegt šo noteikumu 8.punktā minēto iesniegumu, ja ir novērsti atteikumā minētie iemesli (17.² punkts). Saimniecisko darbību ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem drīkst uzsākt tikai pēc tās reģistrācijas birojā, ko apliecina publikācija internetā (noteikumu 18.punkts). Saimnieciskās darbības vietā ir atļauts nodarboties tikai ar saimnieciskās darbības veidiem, kuri norādīti šo noteikumu 8.punktā minētajā iesniegumā (noteikumu 19.punkts). Birojs anulē saimnieciskās darbības vietas reģistrāciju, ja iesniegumā ir sniegtas nepatiesas vai maldinoša ziņas vai arī saimnieciskās darbības veicējs ir izbeidzis darbību (noteikumu 21.1. un 21.2.apakšpunkts). Atteikumu reģistrēt vai lēmumu anulēt reģistrāciju var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā (noteikumu 22.punkts).

Attiecībā uz normatīvajiem aktiem, kas paredz novērst par kriminālnoziedzīgiem sodītu personu iesaistīšanos dārgmetālu, dārgakmeņu, to izstrādājumu tirdzniecības pakalpojumu sniegšanā, biroja kompetencē neietilpst saimnieciskās darbības veicēju izvērtēšana. Saskaņā ar noteikumu 8.punktu saimnieciskās darbības veicējs iesniegumā

apliecina, ka ir informēts par normatīvajos aktos noteiktajām prasībām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas iespēju novēršanai un apņemas tās ievērot.

Subjekti, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu tirdzniecību vai starpniecību minētajos darījumos, nav apvienoti asociācijā, tādējādi šiem nodokļu maksātājiem nepastāv vienots ētikas kodekss, kas būtu tiem saistošs.

Attiecībā uz uzraudzības pasākumiem 2020.gadā tika veiktas septiņas klātienēs pārbaudes. Savukārt 2021.gadā tika veiktas divas klātienēs pārbaudes un viena neklātienēs pārbaude. 2022.gadā tika veiktas piecas klātienēs pārbaudes. Vidējais soda naudas apmērs veido 550 *euro*, kas ir mazāk nekā citiem sektoriem.

VID veikto uzraudzības pasākumu skaits

	2019.gads	2020.gads	2021.gads	2022.gads
Klātienēs pārbaudes	11	7	2	5
Neklātienēs pārbaudes	47	0	1	0

Salīdzinot ar iepriekšējo vērtēšanas periodu, secināms, ka dārgmetālu tirgotāju skaitam ir tendence samazināties, savukārt veikto pārbažu skaits ir nebūtiski samazinājies.

2022.gadā sektorālo risku novērtēšanas ietvaros tika veikta līdz šim apjomīgākā subjektu anketēšana, kopumā aptaujājot gandrīz 4000 subjektu, tai skaitā arī dārgmetālu tirgotājus. Aptaujā par likuma subjekta darbību, klienta profilu, naudas plūsmu u.c. jautājumiem 2022.gadā ir piedalījušies 26 % no visiem VID reģistrētajiem dārgmetālu tirgotājiem.

Dārgmetālu, dārgakmeņu, to izstrādājumu tirgotāju sektora statistiskie rādītāji un aptaujas rezultāti

Subjektu skaits				
2020	2021	2022	Starpība (2021./2020.gadā)	Starpība (2022./2021.gadā)
135	123	119	-12 (9%)	-4 (3%)
VID veikto uzraudzības un kontroles pasākumu vērtējums				
Labi	Lielākoties labi	Vidēji	Lielākoties slikti	Slikti
59%	22%	19%	-	-
VID veikto informatīvo un izglītojošo pasākumu vērtējums				
Labi	Lielākoties labi	Vidēji	Lielākoties slikti	Slikti
56%	22%	22%	-	-
Uzraudzības pasākumu skaits				

2020		2021		Klātienēs pārbaudu pieaugums 2021.gadā	
Klātienēs pārbaudes	Neklātienēs pārbaudes	Klātienēs pārbaudes	Neklātienēs pārbaudes		
7	0	2	1	-5 (71%)	
2022				Klātienēs pārbaudu pieaugums 2022.gadā	
Klātienēs pārbaudes		Klātienēs pārbaudes			
5		0		+3 (150%)	
VID piemērotās sankcijas par NILLTPFN likuma prasību pārkāpumiem					
2020. gadā			2021.gadā		
Soda nauda (gadījumu skaits)	Soda nauda (apmērs EUR)	Lēmums par darbības apturēšanu	Soda nauda (gadījumu skaits)	Soda nauda (apmērs EUR)	Lēmums par darbības apturēšanu
3	1 750	0	1	450	0
2022.gadā					
Soda nauda (gadījumu skaits)		Soda nauda (apmērs EUR)		Lēmums par darbības apturēšanu	
0		0		0	
Krimināltiesiskās sankcijas un to piemērošana					
Grūti pateikt		Sankcijas tiek piemērotas efektīvi		Sankcijas netiek piemērotas efektīvi	
78%		19%		3%	
VID piemērotās sankcijas par NILLTPFN likuma pārkāpumiem					
Sankcijas ir samērīgas	Sankcijām jābūt smagākām	Sankcijām jābūt vieglākām	Jāpiemēro tikai "Konsultē vispirms" principu	Nav informācijas par VID piemērotajām sankcijām	Pārāk maz informācijas par VID piemērotajām sankcijām
41%	-	9%	19%	9%	22%
Subjektiem izvirzītās profesionālās kvalifikācijas un nesodāmības prasības					
Grūti pateikt	Atbilstošas	Nepietiekamas	Pārlietu augstas	Nepieciešams pastiprināt un ieviest subjektu licencēšanu/ reģistrēšanu publiskā reģistrā	
38%	44%	-	19%	-	
Subjektu ētikas pašnovērtējums					
Visi subjekti rīkojas ētiski un ir godīgi	Lielākoties visi subjekti rīkojas ētiski un ir godīgi	Liela daļa subjektu rīkojas ētiski un ir godīgi	Tikai daļa subjektu rīkojas ētiski un ir godīgi	Mazākā daļa subjektu rīkojas ētiski un ir godīgi	Lielākoties visi subjekti nerīkojas ētiski un nav godīgi
38%	41%	16%	3%	3%	-
Par iekšējās kontroles sistēmas vai NILLTPFN likuma prasību nepildīšanu ir piemērotas disciplināras sankcijas darbiniekiem vai atbildīgajām personām					
Jā		Nē		Šāda atbildība nav paredzēta	
3%		84%		13%	

Ar NILLTPFN jomu saistītās personas					
Augstākā vadība	Tajā skaitā par NILLTPFN jomu atbildīgie darbinieki	Tajā skaitā citas personas, kas saistītas ar NILLTPFN jomu, piemēram, ar klientu apkalpošanu vai pakalpojumu sniegšanu			Personas visos iepriekš minētajos līmeņos, tajā skaitā augstākā vadība
47%	28%	11%			14%
NILLTPFN apmācīto personu loks					
Apmācības tiek veiktas pašmācības ceļā	Tikai atbildīgās personas iziet apmācības un apmāca pārējos darbiniekus	Atbildīgās amatpersonas un daļa no pārējiem darbiniekiem iziet apmācības pie uzrauga, elektroniski vai par maksu privātajā sektorā			Visi darbinieki iziet apmācības pie uzrauga, elektroniski vai par maksu privātajā sektorā
31%	38%	19%			13%
Apmeklēto NILLTPFN apmācību specifika					
Pašmācība	VID organizēti semināri	VID E-mācības	Privātā sektora maksas apmācības	Nozaru semināri, konferences	Nekādas apmācības
25%	23%	27%	11%	11%	3%
Subjektu augstākās vadības un to darbinieku zināšanu pašnovērtējums					
augstākās vadības zināšanas ir			darbinieku zināšanas ir		
atbilstošas	drīzāk atbilstošas	drīzāk neatbilstošas	atbilstošas	drīzāk atbilstošas	drīzāk neatbilstošas
31%	59%	9%	28%	63%	9%
Iekšējās kontroles sistēmas zstrādāšana					
Izstrādāju patstāvīgi	Iegādājos gatavu un pielāgoju savai saimnieciskajai darbībai	Iegādājos jau pielāgotu savai saimnieciskajai darbībai	Izstrādi nodrošināja nozares asociācija	ieguvu citā veidā	
41%	41%	6%	-	13%	
Iekšējās kontroles sistēmas atbilstības pārbaude, kontrole					
veicu to pats		šādu pakalpojumu man nodrošina sistēmas izstrādātājs		šādu pakalpojumu man nodrošina neatkarīga trešā persona	
66%		16%		19%	
Finanšu izlūkošanas dienestā saņemto ziņojumu statistika					
Saņemto ziņojumu skaits 2020.gadā		Saņemto ziņojumu skaits 2021.gadā		Saņemto ziņojumu skaits 2022.gadā	
12		19		25	
VID saņemto ziņojumu statistika					
Saņemto ziņojumu skaits				Procentuālais pieaugums	
2020.gadā		2021.gadā			
24		97		304%	
Aizdomīgu darījumu konstatēšana					
Subjekts ir konstatējis aizdomīgus darījumus		Subjekts nav konstatējis aizdomīgus darījumus		Subjektam darījums pirmsšķietami licies aizdomīgs, taču aizdomas neapstiprinājās	
3%		94%		3%	
Subjektu izmantoto aizdomīgu darījumu atlases kritēriji					

klienta sniegtajiem pakalpojumiem specifiski risku kritēriji		vispārēji riska kritēriji	darījums tiek vērtēts pēc apmēra	darījums tiek vērtēts saistībā ar jurisdikciju	darījuma puses raksturojošās riska pazīmes		
2%		27%	38%	13%	21%		
PLG informācijas pieejamība							
ir pieejama		nav pieejama		plašāka, nekā nepieciešams			
72%		25%		3%			
Neklātienē klienta identifikācijas risinājumu izmantošana							
Tiek izmantoti neklātienē risinājumi		Netiek izmantoti neklātienē risinājumi		Klienta identifikācijas dati tiek atjaunoti neklātienē		Atsevišķi pakalpojumi var tikt sniegti neklātienē	
22%		50%		9%		19%	
Klienta izpētes informācijas pieejamība							
ir pieejama		nav pieejama		plašāka kā nepieciešams			
72%		22%		6%			
Augsta riska klientu bāze							
Respondentu skaits (īpatsvars pret kopējo subjektu skaitu)		Subjekti ar augsta riska klientiem		Subjekti, kas pieņem skaidras naudas maksājumus		Subjekti ar klientiem PNP	
26%		6%		75%		3%	
Gada apgrozījums EUR							
< 10000	10000 - 20000	20000 - 40000	40000 - 80000	80000 - 160000	160000 - 500000	500000 - 1000000	> 1 000 000
31%	9%	13%	13%	3%	13%	6%	13%
Klientu bāze (jurisdikcijas aspektā)							
Fiziskās personas rezidenti	Fiziskās personas EEZ rezidenti	Fiziskās personas no NVS	Latvijā reģistrētas juridiskās personas	EEZ reģistrētas juridiskās personas	NVS reģistrētas juridiskās personas	Citas jurisdikcijās reģistrētas uridiskās personas	
49%	11%	2%	27%	11%	-	-	
Augsta riska klientu īpatsvars							
Nav augsta riska klientu	Mazāk kā 5 augsta riska klienti	No 6 līdz 10 augsta riska klienti	No 11 līdz 20 augsta riska klienti	Vairāk kā 21 augsta riska klienti			
94%	3%	-	-	3%			
Vidēja riska klientu īpatsvars							
Nav vidēja riska klientu	Mazāk kā 5 vidēja riska klienti	No 6 līdz 10 vidēja riska klienti	No 11 līdz 20 vidēja riska klienti	Vairāk kā 21 vidēja riska klienti			
91%	6%	-	-	3%			
Zema riska klientu īpatsvars							
Nav zema riska klientu	Mazāk kā 5 zema riska klienti	No 6 līdz 10 zema riska klienti	No 11 līdz 20 zema riska klienti	Vairāk kā 21 zema riska klienti			
59%	25%	6%	-	9%			

Subjektiem tika uzdoti dažādi jautājumi, kas kopsakarā ar citiem statistikas datiem liecina par dārgmetālu tirgotāju sektora ievainojamību.

Attiecībā uz šī sektora apgrozījumu 31% dārgmetālu tirgotāju norādījuši, ka to gada apgrozījums nepārsniedz 10 000 *euro*, savukārt 13% dārgmetālu tirgotāju norādīja, ka gada apgrozījums pārsniedz 1 milj. *euro*. 19% sektora apgrozījums ir robežās no 160 000 *euro* līdz 1 milj. *euro*. Jāatzīmē gan, ka informācija par apgrozījumu var būt norādīta arī par visu

saimniecisko darbību kopumā, ne tikai par dārgmetālu, dārgakmeņu, to izstrādājumu tirdzniecību vai starpniecību minētajos darījumos.

Neskatoties uz piemēroto sankciju skaitu, lielākā daļa jeb 59 % subjektu uzraudzības un kontroles pasākumus vērtē pozitīvi. Līdzīgi tiek vērtēti arī VID organizētie informatīvie un izglītojošie pasākumi. Piemēroto sankciju apmēru kā atbilstošu vērtē 41 %, savukārt 19 % subjektu uzskata, ka būtu jāpiemēro vienīgi princips “Konsultē vispirms”. Vienlaikus subjektiem tika prasīts arī novērtēt krimināltiesisko sankciju samērīgumu un efektivitāti, kur salīdzinoši daudz lielāks subjektu skaits sankcijas vērtēja kā efektīvas, savukārt krietni mazāka subjektu daļa vērtēja, ka sankcijas netiek piemērotas efektīvi.

Kontekstā ar profesionālās kvalifikācijas prasībām un ieejas standartiem nozarē subjektiem bija jāvērtē savas zināšanas un tiem izvirzītās prasības. Lielākā daļa jeb 44 % subjektu tiem izvirzītās profesionālās kvalifikācijas prasības novērtēja kā atbilstošas. Līdzīgi arī lielākā daļa subjektu pozitīvi vērtēja savu un citu subjektu ētiskumu. Attiecībā uz disciplināro sankciju piemērošanu saviem darbiniekiem par iekšējās kontroles sistēmas (turpmāk – IKS) vai NILLTPFN likuma prasību nepildīšanu, tikai 3 % subjektu bija piemērojuši šādas sankcijas, savukārt 13 % subjektu vispār neparedzēja šādu atbildību pastiprinošu mehānismu. Lielākajai daļai jeb 47 % subjektu par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana (turpmāk – NILLTPFN) jomu atbildīga ir augstāka vadība, savukārt vidēji 13 % subjektu nodrošina apmācības visiem par NILLTPFN jomu atbildīgajiem darbiniekiem, kas ir vidēji zems rādītājs un liecina par iespējamu izpratnes trūkumu starp dažādiem subjekta darbiniekiem par NILLTPFN jomas jautājumiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka vidējais likuma subjekts visbiežāk izmanto pašmācības iespējas un apmeklē VID organizētos seminārus. Attiecībā uz savu zināšanu pašnovērtējumu vidēji 9 % subjektu savas augstākās vadības un savu darbinieku zināšanas vērtē kā neatbilstošas.

Pozitīvi vērtējams fakts, ka vidēji 41 % subjektu patstāvīgi izstrādā savu IKS, 41 % to patstāvīgi pielāgo savai saimnieciskajai darbībai un 6 % subjektu iegādājās pilnībā pielāgotu IKS. Vienlaikus kā ievainojamību mazinošs faktors ir uzskatāms tas, ka 19 % subjektu savas IKS izvērtēšanu uztic neatkarīgām trešajām pusēm. Finanšu izlūkošanas dienestā (turpmāk – FID)

Negatīvi ir vērtējams fakts, ka FID 2020.gadā no dārgmetālu tirgotājiem ir saņemti 12 ziņojumi pa aizdomīgiem darījumiem, 2022.gadā 19 ziņojumi un 2023.gadā arī 25 ziņojumi. Salīdzinoši zemais skaits ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem liecina par sektora nepietiekamu izpratni par aizdomīgiem darījumiem, tādējādi, paaugstinot kopējo sektora ievainojamību. VID 2020.gadā saņemti 24 ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā un 2021.gadā saņemti 97 ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā.

Ziņojumos par aizdomīgiem darījumiem izmantotās pazīmes/tipoloģijas: T-13 – klienta iesniegtajos dokumentos ir viltojumu / pašrocīgu labojumu pazīmes – vienā gadījumā, T-14 – nav skaidra līdzekļu izcelsme un/vai darījumu ekonomiskais pamatojums, jo klients nesniedz skaidrojumu, sniedz grūti pārbaudāmu skaidrojumu, – 19 gadījumi, T-22 – klients ierodas trešo personu pavadībā un/vai, atbildot uz jautājumiem, konsultējas ar citu personu, un tam nav loģiska skaidrojuma – divos gadījumos un T24 – par klientu, tā darījumu partneri vai pilnvaroto personu publiski pieejama negatīva rakstura informācija, kas kontekstā ar

veiktajiem darījumiem rada aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, – piecos gadījumos.

Attiecībā uz aizdomīgu darījumu pazīmēm no aptaujas datiem var secināt, ka 2 % dārgmetālu tirgotāju nepieciešama papildu informācija klienta saimnieciskās darbības riska un 13 % jurisdikcijas lomu aizdomīgu darījumu identificēšanā.

Nemot vērā, ka pēdējo gadu laikā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs ir būtiski pilnveidojis patiesā labuma guvēja (turpmāk – PLG) informācijas uzkrāšanas un PLG identifikācijas iespējas, pozitīvi ir vērtējams 72 % subjektu viedoklis, ka PLG informācija ir pieejama nepieciešamajā apmērā. Kopumā klienta izpētes informāciju kā pieejamu vērtē 72 % subjektu. Vienlaikus par ievainojamību pazeminošu faktoru var tikt uzskatīts vidēji augstais subjektu īpatsvars 50 %, kas izmanto tikai klātienes identifikācijas risinājumus.

Attiecībā uz vispārīgiem risku paaugstinošiem faktoriem jāatzīmē, ka 75 % subjektu pieņem skaidras naudas maksājumus. Vidēji 6 % subjektu apkalpo augsta riska klientus, 3 % klientu ir politiski nozīmīgas personas. Attiecībā uz klienta bāzi jurisdikcijas aspektā 22 % subjektu ir klienti no Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ), 2 % subjektu ir klienti no Neatkarīgo Valstu Sadraudzības (NVS) valstīm un 76 % klienti ir Latvijas rezidenti un Latvijā reģistrētas juridiskās personas.

Nemot vērā saimnieciskās darbības specifiku, dārgmetālu tirgotājiem ir jāpievērš papildu uzmanība nerezidentiem, kuri veic to profilam neatbilstošus darījumus, jo sevišķi, ja tie tiek veikti lielā apmērā un skaidrā naudā, izmantojot lielus nominālus.

2020.gadā sankcijas par NILLTPFN likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma (turpmāk – Sankciju likums) pārkāpumiem tika piemērotas trim subjektiem, kuri ir reģistrējušies kā dārgmetālu tirgotāji:

- trīs lēmumi par soda naudu kopā 1750 *euro* apmērā.

2021.gadā sankcijas par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma pārkāpumiem tika piemērota vienam subjektam, kurš ir reģistrējies kā dārgmetālu tirgotājs:

- viens lēmums par soda naudas piemērošanu 450 *euro* apmērā;

2022.gadā dārgmetālu tirgotājiem sankcijas par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma pārkāpumiem nav piemērotas.

Dārgmetālu tirgotājiem konstatētie pārkāpumi:

- nepilnīgi izstrādāta IKS;
- nav apzināti klienta NILLTPFN riski;
- nav savlaicīgi paziņots VID par darbības veidu un atbildīgo personu;
- nav veikts sankciju riska novērtējums, nav izstrādāta sankciju riska pārvaldīšanas IKS.

Galvenie ievainojamības faktori ir:

- augsts skaidras naudas apgrozījums;
- zems iesniegto ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem skaits;
- praktiski nepastāv darbības uzsākšanas kontrole.

Dārgmetālu tirgotāju galvenie prezumētie riski ir:

- darījumu strukturēšana;

- tādu dārgmetālu pārstrāde, kuru sākotnējā izcelsme ir grūti noskaidrojama;
- nepietiekama izpratne par aizdomīgiem darījumiem.

Galvenie ievainojamības faktori ir saistīti ar tādu dārgmetālu pārstrādi, kuru sākotnējā izcelsme ir grūti noskaidrojama, un nepietiekama izpratne par aizdomīgiem darījumiem. Galvenie riski joprojām ir saistīti ar dārgmetālu un dārgakmeņu dabu, proti, iespēju mainīt to īpašnieku bez jebkādas saiknes ar to sākotnējo izcelsmi. Tādējādi par riskantiem ir jāuzskata darījumi ar luksusa precēm, kuras neatbilst klienta profilam, vietējai specifikai vai ierastai komercpraksei.